

Kryteria oceniania. Zakres rozszerzony. II klasa liceum ogólnokształcącego i technikum

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Temat Lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
W epoce humanistów i wielkich odkryć geograficznych					
Cywilizacje prekolumbijskie (rozd. 1)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> trzy największe cywilizacje Ameryki – Majów, Azteków i Inków <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Mesoameryka, cywilizacja prekolumbijska, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> główne miasto państwa Azteków – Tenochtitlán i państwa Inków – Cuzco najlepiej zachowany obiekt architektury inkaskiej – miasto Machu Picchu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: kipu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> organizację władzy i strukturę społeczną Majów, Azteków i Inków legendę o inkaskim boga Wirakoczy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego cywilizacje prekolumbijskie były skazane na porażkę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> teorię dotyczącą zasiedlenia Ameryki przez przybyszów z Azji jedną z najstarszych kultur Mesoameryki, którą stworzył lud Olmeków Tolteków i ich najważniejszy ośrodek – miasto Tula 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny upadku cywilizacji prekolumbijskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> różnice w organizacji władzy i strukturze społecznej Majów, Azteków i Inków <p>Uczeń potrafi:</p>

	<p>cywilizacja andyjska, Nowy Świat, Indianie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umieścić w czasie i przestrzeni największe cywilizacje prekolumbijskie • podać przykłady osiągnięć cywilizacji prekolumbijskich 	<ul style="list-style-type: none"> • na czym polegał system pisma inkaskiego • wpływ warunków geograficznych na gospodarkę Majów, Azteków i Inków <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg terytorialny kultur Majów, Azteków i Inków • wymienić najważniejsze osiągnięcia Majów, Azteków i Inków w dziedzinie budownictwa, matematyki, astronomii i medycyny 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać system wierzeń ludów prekolumbijskich • rozpoznać jeden z najważniejszych zabytków Azteków – kamień słońca i zaprezentować różne teorie dotyczące jego przeznaczenia 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Tolteków nazywano „ludem sztuki” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg kultur Olmeków i Tolteków • rozpoznać zabytki charakterystyczne dla kultury Olmeków 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać, na jakich płaszczyznach przenikały się kultury prekolumbijskie • wyjaśnić, dlaczego Majów nazywano „Grekami Nowego Świata” • wyjaśnić etymologię nazwy „Meksyk” • wskazać wątki azteckie na fladze Meksyku • opisać pozycję kobiety w państwie Inków
<p>Wielkie odkrycia geograficzne (rozd. 2)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1492, 1497–1499, 1519–1522 • postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gama, Ferdynanda Magellana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę Hiszpanii i Portugalii w wielkich odkryciach geograficznych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Marca Pola, Henryka Żeglarza, Ameriga Vespuciego, Izabeli I Kastylijskiej, Ferdynanda II Aragońskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: karawela, astrolabium, busola, kompas, handel lewantyński 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1488 • postać: Bartolomeu Diaza • cztery wyprawy Krzysztofa Kolumba przez Atlantyk i jego osiągnięcia odkrywcze <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: portolany, laska Jakuba • wpływ wypraw dalekomorskich na 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niebezpieczeństwa, z którymi musieli borykać się żeglarze w czasie wypraw <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ upadku ostatniej twierdzy Maurów w Hiszpanii na decyzję królewskiej pary o sponsorowaniu wyprawy Krzysztofa Kolumba 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1606 • postacie: Willema Jansza, Abła Janszooona Tasmana, Eryka Rudego, Leifa Erikssona • źródła świadczące o obecności wikingów w Ameryce przed Krzysztofem Kolumbem <p>Uczeń rozumie:</p>

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ opanowania przez Turków szlaków łączących Europę ze Wschodem na wielkie odkrycia geograficzne wskazać na mapie trasy wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana 	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie karaweli dla żeglugi dalekomorskiej dłaczego nowo odkryty kontynent nazwano Ameryką <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, skąd średniowieczni Europejczycy czerpali wiedzę o nieznanach krainach scharakteryzować polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny odkryć geograficznych 	<p>pozycję miast Półwyspu Iberyjskiego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować wpływ czynnika demograficznego na udział państw iberyjskich w wielkich odkryciach geograficznych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować skutki wielkich odkryć geograficznych – polityczne, gospodarcze, poznawcze, naukowe, kulturowe scharakteryzować udoskonalenia, które wprowadzili Portugalczycy w karaweli 	<ul style="list-style-type: none"> dalekosiężne skutki wielkich odkryć geograficznych dla Kościoła katolickiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego wikingom nie udało się skolonizować Ameryki wyjaśnić, dlaczego nadawano nowym ziemiom nazwy pochodzące od krajów, z których wywodzili się odkrywcy ocenić skutki odkryć geograficznych dla ludów nowo odkrytych lądów i dla Europejczyków
<p>Walka o Nowy Świat (rozd. 3)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1494, 1519, 1532 postacie: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konkwistador, faktoria, strefa wpływów, inflacja <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1497, 1500 postacie: Pedra Álvaresa Cabrala, Johna Cabota <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny sprowadzenia niewolników do Ameryki pojęcie: handel trójkątny <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1529, 1534, 1768–1779 postacie: Jacques’a Cartiera, Jamesa Cooka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: traktat w Saragossie, encomienda przyczyny różnicy w organizacji kolonii hiszpańskich i portugalskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Atahualpy, Montezumy II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> negatywne skutki powstania imperiów kolonialnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać proces rozrostu posiadłości kolonialnych państw europejskich w XVI–XVIII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> encyklikę papieża Pawła III przeciw pozbawianiu rdzennych mieszkańców Ameryki wolności i własności kontrowersje związane z odkryciem Brazylii pierwszą angielską osadę w Ameryce Północnej

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia traktatu w Tordesillas wskazać na mapie obszary opanowane przez Hernána Cortésa i Francisca Pizarra 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób powstały pierwsze imperia kolonialne wskazać na mapie strefy wpływów – hiszpańską i portugalską z 1494 r. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie strefy wpływów – hiszpańską i portugalską po korekcie z 1529 r. omówić udział państw europejskich (poza Hiszpanią i Portugalią) w podziale Nowego Świata wyjaśnić wpływ odkrycia i opanowania nowych lądów przez Europejczyków na gospodarkę kapitalistyczną 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny procesu wyniszczenia pierwotnych cywilizacji Ameryki 	<ul style="list-style-type: none"> pierwszą holenderską faktorię w Ameryce Północnej pierwszą francuską kolonię w Ameryce Północnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> różnicę w polityce kolonialnej Hiszpanów i Holendrów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Jamestown, Quebec, Manhattan, Nowy Amsterdam ocenić politykę kolonizatorów wobec podbitej ludności
Renesans (rozd. 4)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1509, 1543 czas zastosowania metalowej ruchomej czcionki w drukarstwie postacie: Johannes Gutenberg, Erazm z Rotterdamu, Mikołaj Kopernik, Leonard da Vinci, Michał Anioł oraz 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1532 postacie: Rafała Santi, Tytusa oraz ich dzieła i osiągnięcia charakterystyczne cechy sztuki renesansowej główne idee zawarte w dziele <i>Księżę Niccolò Machiavellego</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Sandro Botticellego, Albrechta Dürera, Filippa Brunelleschiego, Williama Szekspira, Dantego Alighieri, Francesca Petrarke oraz ich dzieła i osiągnięcia główne idee zawarte w dziełach <i>Utopia</i> Tomasza Morusa oraz <i>Sześciu księgach o Rzeczypospolitej</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodsze, Hieronima Boscha, Pietera Bruegla Starszego, Galileusza oraz ich dzieła i osiągnięcia czas powstania Globe Theatre w Anglii <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Andreego Vesaliusa, Miguela Serveta, Paracelsusa oraz ich dzieła i osiągnięcia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie bogatych rodów Medyceuszów i Sforzów dla szerzenia się idei renesansu

	<p>ich dzieła i osiągnięcia</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: renesans (odrodzenie), humanizm • znaczenie wynalazku Gutenberga • doniosłość odkrycia Mikołaja Kopernika • znaczenie dzieła <i>Pochwała głupoty</i> Erazma z Rotterdamu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady dzieł sztuki renesansowej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: heliocentryczna budowa wszechświata, układ geocentryczny, perspektywa, makiawelizm • wpływ uczonych bizantyńskich poszukujących we Włoszech schronienia po zdobyciu przez Turków Konstantynopola na rozwój zainteresowań kulturą antyczną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić poglądy głównych myślicieli renesansu • wymienić dzieła głównych twórców epoki • wskazać różnicę między średniowieczną a renesansową wizją świata i człowieka 	<p>Jeana Bodina</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: attyka, krużganki, portyk • dlaczego <i>Człowiek witruiwiański</i> Leonarda da Vinci stanowi przykład realizacji głównych haseł humanizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób w architekturze renesansowej realizowano hasło powrotu do antyku 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: człowiek renesansu • na czym polegała przemiana w sposobie myślenia Europejczyków w okresie renesansu • dlaczego renesansowym twórcom przyświecała myśl rzymskiego komediopisarza: <i>Człowiekiem jestem i sądzę, że nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego w okresie renesansu doszło do rozwoju języków narodowych • podać przykłady pisarzy i poetów tworzących w tym czasie w językach narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> • rolę mecenatu artystycznego – Kościoła, dworu, rodów mieszczańskich • znaczenie teatru elżbietańskiego • znaczenie Florencji jako kulturalnej stolicy renesansu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować myśl polityczną epoki odrodzenia • wskazać różnicę między włoską a niderlandzką sztuką renesansową
<p>Reformacja w Europie (rozd. 5)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1517 • postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina • przyczyny wystąpienia Marcina Lutra 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1534, 1536, 1555, 1572 • postacie: Henryka Burbona, Henryka VIII 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1524–1526, 1598 • postacie: Thomasa Müntzera, Filipa Melanchtona, Ulricha Zwingliego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1529 • postacie: Tomasza Morusa, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1546–1552 • postać: Jana Fryderyka I • metody i środki propagandy wykorzystywane

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odpust, celibat, reformacja, luteranizm, kalwinizm • dlaczego ogłoszenie 95 tez przez Marcina Lutra doprowadziło do rozłamu w Kościele <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postulaty Marcina Lutra • omówić zasady wyznania luterskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Akt supremacji, predestynacja, hugenoci, Kościół luterski, Kościół anglikański, pokój w Augsburgu, <i>Augsburskie wyznanie wiary</i>, noc św. Bartłomieja • zasadę „czyja władza, tego religia” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w których doszło do rzezi hugenotów we Francji • wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z papieżem • omówić zasady wyznania kalwińskiego i anglikańskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: edykt wormacki, wojna chłopska, banicja, edykt z Nantes • dlaczego Marcin Luter nie udzielił poparcia walczącym chłopom <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny chłopskiej w Niemczech • omówić przyczyny polityczne wojen religijnych we Francji • omówić zasady edyktu z Nantes 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: protestantyzm, konsystorz, sejm w Spirze • z czego wynikał podział religijny Rzeszy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z Tomaszem Morusem • porównać najważniejsze wyznania powstałe w okresie reformacji • wskazać na mapie państwa, w których zwyciężyła reformacja 	<p>przez protestantów i katolików do walki religijnej</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wojny szmalkaldzkie • teorię o wpływie etyki protestanckiej na rozwój kapitalizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji • ocenić społeczne, polityczne i kulturowe skutki reformacji
<p>Reforma Kościoła katolickiego w XVI w. (rozdz. 6)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1545–1563 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: herezja, sobór powszechny, reforma Kościoła katolickiego i kontrreformacja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1534 • postać: Ignacego Loyoli <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Katechizm rzymski, seminarium duchowne, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1542 • postacie: Pawła III, Giordana Bruna, Piusa V <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1559 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: brewiarz rzymski, Wulgata, synod diecezjalny, synod prowincjonalny, księgi metrykalne, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1512–1517 • postacie: Juliusza II, Leona X • nowe zakony (poza jezuitami), które podjęły działalność w duchu odnowy Kościoła

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia soboru trydenckiego 	<p>„żołnierze Chrystusa”, Towarzystwo Jezusowe (jezuici)</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować działalność jezuitów 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Święte Oficjum, konwersja, inkwizycja dłaczego, mimo surowej reguły, zakon jezuitów cieszył się dużą popularnością, a jego działalność spotykała się w XVI w. z powszechnym uznaniem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić różnicę w znaczeniu terminów kontrreformacja i reforma Kościoła katolickiego 	<p>dysputa, <i>Indeks ksiąg zakazanych</i></p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego na indeksie znalazło się dzieło Mikołaja Kopernika <i>O obrotach sfer niebieskich</i> związek reformy Kościoła z narodzinami baroku <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić działania podjęte przez Kościół rzymskokatolicki w XVI w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: redukcja, państwo jezuickie, pijarzy, kapucyni, karmelitanki, szarytki, wizytki, urszulanki, sobór laterański V <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować działalność misji jezuickich w Ameryce wyjaśnić wpływ postanowień soboru trydenckiego na pogłębienie podziałów religijnych
<p>Rywalizacja o prymat w Europie Zachodniej w XVI w. (rozd. 7)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1526, 1588 postacie: Elżbiety I, Filipa II Habsburga, Mehmeda II Zdobycy, Ludwika Jagiellończyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wielka Armada, Liga Święta <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić państwa, które rywalizowały 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1571, 1581 postacie: Karola V Habsburga, Ferdynanda I Habsburga, Wilhelma Orańskiego nazwy dynastii rywalizujących o prymat w Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Republika Zjednoczonych Prowincji sens powiedzenia, że w imperium Karola V 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1525, 1579 postacie: Franciszka I Walezjusza, Marii Stuart przyczyny i konsekwencje bitwy pod Pawią <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: powstanie gezów, pacyfikacja gandawska, unia utrechcka przyczyny i skutki wojen włoskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1559 postać: Francisca Drake'a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> konsekwencje wojen włoskich dla Francji, Habsburgów i państw włoskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie pokonania Wielkiej Armady przez Anglików dla planów imperialnych Anglii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1547 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ideę zawierania sojuszków zwanych Ligami Świętymi i ich różnorodne cele polityczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę Wenecji w zmaganiach z Turcją wskazać na mapie podział terytorium

	<p>o prymat w Europie Zachodniej w XVI w.</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny konfliktu między Hiszpanią i Anglią wyjaśnić okoliczności śmierci Ludwika Jagiellończyka wyjaśnić cele polityki Imperium Osmańskiego 	<p>„słońce nigdy nie zachodziło”</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie terytoria, o które rywalizowały państwa w Europie Zachodniej w XVI w. podać przyczyny podziału dynastii Habsburgów na linie austriacką i hiszpańską wyjaśnić polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny rewolucji w Niderlandach wymienić członków Ligi Świętej zawartej w 1571 r. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny rywalizacji Marii Stuart i Elżbiety I Tudor scharakteryzować politykę Franciszka I Walezjusza ocenić politykę Hiszpanów wobec mieszkańców Niderlandów 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia pokoju w Cateau-Cambrésis 	<p>państwa węgierskiego na trzy części</p>
<p>Przemiany gospodarcze w Europie w XVI w. (rozdz. 8)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1531 wiek, w którym ukształtowała się gospodarka folwarczno-pańszczyźniana miasto, w którym powstała pierwsza giełda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kapitalizm, giełda, gospodarka folwarczno- 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> liczbę ludności Europy na początku i pod koniec XVI w. najbardziej zaludnione państwo Europy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: system nakładczy, rewolucja cen ograniczenia produkcji związane 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> największe miasta w Europie w XVI w. trzy główne strefy morskiej wymiany handlowej w Europie umowną granicę na Łabie dwóch stref rozwoju gospodarczego Europy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kompania handlowa, grodenie, dualizm gospodarczy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny migracji w XVI w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: tulipanowa gorączka wpływ rozwoju techniki na różne gałęzie wytwórczości <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi podać przykłady grup ludności, które 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas, w którym doszło do oziębienia klimatu w Europie XVI w. nazwy chorób zakaźnych, które dziesiątkowały ludność Europy w XVI w. największe domy bankowe w Europie – Fuggerów i Welserów <p>Uczeń rozumie:</p>

	<p>-pańszczyźniana, manufaktura</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała różnica organizacji pracy w zakładzie rzemieślniczym i manufakturze • wskazać różnice w rozwoju gospodarki w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej 	<p>z działalnością cechów</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ zwiększenia produkcji rolnej na poprawę warunków bytowych Europejczyków • przyczyny zwiększania wymiaru pańszczyzny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić czynniki, które wpłynęły na wzrost demograficzny w Europie w XVI w. • wyjaśnić zjawisko rewolucji cen i jego przyczyny 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać znaczenie odkryć geograficznych i wpływ koniunktury zbożowej na rozwój gospodarki • wyjaśnić wpływ popytu na wełnę i rozwoju włókiennictwa w Anglii na proces grodzenia 	<p>migrowały w Europie i do Nowego Świata</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała różnica w rozwoju gospodarki w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej • porównać proces urbanizacji w różnych częściach Europy w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mała epoka lodowcowa, bańka spekulacyjna • znaczenie spółek dla rozwoju handlu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ klimatu i klęsk elementarnych na życie ludzi • wyjaśnić wpływ gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na stagnację życia gospodarczego w miastach Europy Środkowo-Wschodniej i pozycję mieszczan
<p>Europa Środkowo-Wschodnia i Północna w XVI w. (rozdz. 9)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1515, 1526 • postać: Iwana IV Groźnego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: car, bojarzy, traktat wiedeński • konsekwencje dla Węgier bitwy pod Mohaczem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1523 • postacie: Władysława II Jagiellończyka, Gustawa I Wazy, Gustawa II Adolfa, Jana Wazy, Katarzyny Jagiellonki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Duma Bojarska, władca Wszechrusi, opricznina, unia kalmarska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1520 • postacie: Iwana III Wielkiego, Jana Zápolyi, Chrystiana II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojny o <i>dominium Maris Baltici</i>, Riksdag, sztokholmska krwawa łaźnia • znaczenie wyboru Gustawa I Wazy na tron szwedzki dla 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • państwa, które uczestniczyły w wojnach o <i>dominium Maris Baltici</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: polityka dynastyczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić drogę Szwedów do suwerenności • scharakteryzować proces budowania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • związki Jagiellonów z Habsburgami i Wazami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ na sytuację międzynarodową Węgier konfliktów politycznym i religijnym w tym państwie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rządy Iwana IV Groźnego

	<p>postanowienia traktatu wiedeńskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • że zaprzestanie przez Moskwę płacenia daniny Złotej Ordzie kończył okres zależności Rusi od Tatarów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać, w jaki sposób kształtowało się państwo moskiewskie • wyjaśnić cele polityki zagranicznej Iwana IV Groźnego • scharakteryzować działalność opriczniny 	<p>rozpadu unii kalmarskiej</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Szwecja stała się państwem luteranckim 	<p>potęgi państwa szwedzkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać rywalizację Jagiellonów z Habsburgami o koronę czeską i węgierską 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację w krajach skandynawskich w XVI w.
--	--	---	--	--	---

Polska złotego wieku

<p>Polska za panowania ostatnich Jagiellonów (rozd. 10)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1515, 1525, 1572 • postacie: Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna • postanowienia traktatu wiedeńskiego • okoliczności, w których doszło do 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1514, 1519–1521 • postać: Wasyla III • okoliczności, w których doszło do bitwy pod Orszą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stosunki między Rzeczpospolitą a Prusami Zakonnymi, a następnie Prusami Książęcymi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1561, 1563–1570, 1568 • postać: Gottarda Kettlera • lata panowania trzech ostatnich Jagiellonów na polskim tronie • cel utworzenia oraz zadania Komisji Morskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zakon inflancki, układ wileński, kaprowie, flota królewska, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1531, 1533, 1570 • postacie: Sulejmana I Wspaniałego, Jana Zápolyi • przyczyny i skutki bitwy pod Obertynem • postanowienia zawarte w Statutach Karnkowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Gospodarstwo Mołdawskie, Pokucie, tabor, pokój wieczysty <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Jana Kostki • kupiecko-bankierski ród Loitzów • powiązania rodzinne Jagiellonów z Hohenzollernami i Habsburgami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: galeon • dlaczego Albrecht Hohenzollern zdecydował się na przejście na luteranizm
---	---	--	--	---	---

	<p>hołdu pruskiego w 1525 r.</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat krakowski, traktat wiedeński, hołd pruski, sekularyzacja, lenno, polityka dynastyczna, złoty wiek • przyczyny zawarcia traktatu wiedeńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podpisania traktatu krakowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny w 1519 r. • wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na przebieg ostatniej wojny z zakonem krzyżackim • scharakteryzować stosunki Polski z Moskwą w pierwszej połowie XVI w. 	<p>żegluga narewska, pierwsza wojna północna, Inflanty</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego przeniesiono prawa dziedziczenia lenna w Prusach Książęcych na brandenburską linię Hohenzollernów • omówić przyczyny, przebieg i skutki pierwszej wojny północnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny rywalizacji Rzeczypospolitej z Turcją o Mołdawię • wyjaśnić wpływ stosunków Rzeczypospolitej z Habsburgami na kontakty z Turcją • omówić przyczyny konfliktu Zygmunta Augusta z Gdańskiem • scharakteryzować treść obrazu Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę traktatu wiedeńskiego we wzajemnych stosunkach Jagiellonów i Habsburgów • wyjaśnić, dlaczego plany budowy floty morskiej zakończyły się niepowodzeniem • scharakteryzować różne opinie funkcjonujące w polskiej historiografii na temat skutków traktatu krakowskiego
<p>Kształtowanie się demokracji szlacheckiej (rozd. 11)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1454, 1468, 1505 • postacie: Aleksandra Jagiellończyka, Jana Łaskiego • miejsce, gdzie odbył się pierwszy sejm walny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: demokracja szlachecka, sejmik ziemski, konstytucja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1496, 1518 • kompetencje izby poselskiej i senatu • skład senatu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sejmiki ziemskie, sejmiki prowincjonalne, prawo ziemskie • znaczenie statutów piotrkowskich dla ugruntowania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1562–1563 • postacie: Rafała Leszczyńskiego, Mikołaja Siennickiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ruch egzekucyjny, domena królewska, królewszczyzna, unia realna, rewindykacja, wojsko kwarciane <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1523, 1537 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: szlachta zagrodowa, gołota, wojna kokosza, magnateria, lustracja, rokosz, elekcja <i>vivente rege</i>, elekcja <i>viritim</i>, sejmik przedsejmowy, sejmik relacyjny, sejmik elekcyjny, sejmik deputacki, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze rody magnackie • rolę królowej Bony w dziele lustracji i rewindykacji królewskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny zwycięstwa politycznego średniej szlachty <p>Uczeń potrafi:</p>

	<p><i>Nihil novi</i>, przywileje szlacheckie, sejm walny, trzy stany sejmujące, senat, izba poselska</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego władcy wydawali przywileje dla szlachty • znaczenie przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla polskiego parlamentaryzmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego • wyjaśnić wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na kształtowanie się demokracji szlacheckiej 	<p>dominującej pozycji szlachty w państwie</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie decyzji króla o zrzeczeniu się prawa do rozstrzygnięcia sporów szlachty z jej poddanymi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wpływ rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na polityczne dążenia szlachty • opisać rolę króla, senatu i izby poselskiej podczas obrad sejmu walnego • scharakteryzować rolę sejmików ziemskich 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować postulaty ruchu egzekucyjnego • wyjaśnić, dlaczego nie zrealizowano wielu postulatów ruchu egzekucyjnego 	<p>instrukcje poselskie, uniwersały</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny rozwarstwienia stanu szlacheckiego • dlaczego Zygmunt August zdecydował się na przystąpienie do ruchu egzekucyjnego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rozwarstwienie stanu szlacheckiego • ocenić rezultaty wojny kokoszej • wymienić rodzaje sejmików ziemskich i scharakteryzować ich kompetencje • wyjaśnić, dlaczego sejmiki odbywały się w kościołach 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić, czy słuszną jest tezę, że demokracja szlachecka była jedną z przyczyn osłabienia autorytetu władzy monarszej w Rzeczypospolitej
<p>Odrodzenie w Polsce (rozd. 12)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1543 • postacie: Bony Sforzy, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1474, 1551 • postać: Andrzeja Frycza Modrzewskiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1501, 1519–1531 • postacie: Filipa Buonaccorsiego (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1508 • postacie: Marcina Kromera, Marcina Bielskiego, Macieja z Miechowa, Jana Dantyszka, Andrzeja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Kaspra Straubego, Mikołaja Gomułki, Wacława z Szmotuła, Józefa Strusia, Wojciecha Oczki, Klemensa

	<ul style="list-style-type: none"> okres, w którym został zapoczątkowany renesans na ziemiach polskich – połowa XV w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady budowli renesansowych w Polsce podać przykłady utworów Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego oraz omówić ich tematykę wyjaśnić doniosłość dzieła Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: cenzura, Kościół narodowy, Akademia Wileńska, Akademia Zamojska, kolegium w Braniewie dłaczego dzieło Andrzeja Frycza Modrzewskiego <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> wydrukowano najpierw w wersji ocenzonej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować myśl polityczną i społeczną Andrzeja Frycza Modrzewskiego opisać działanie polskiego szkolnictwa w XVI w. 	<p>Bartolomea Berrecciego, Stanisława Orzechowskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: arkady, kaplica Zygmuntowska, turcyki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować myśl polityczną Stanisława Orzechowskiego wyjaśnić różnicę w poglądach Stanisława Orzechowskiego i Andrzeja Frycza Modrzewskiego wymienić elementy architektury renesansowej i wskazać je w budowlach, takich jak: ratusz w Poznaniu, pałac w Baranowie, Sukiennice w Krakowie, kaplica Zygmuntowska, dziedziniec na Wawelu 	<p>Krzyckiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Bertranda Moranda</p> <ul style="list-style-type: none"> mecenat Piotra Kmity oraz rodziny Bonerów kontakty Jana Dantyszka z Erazmem z Rotterdamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: epistolografia, polichromia, „Padwa północy” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zaprezentować dokonania twórców odrodzenia w dziedzinie literatury i sztuki oraz historiografii omówić założenia urbanistyczne Zamościa wskazać na mapie miejscowości, w których znajdowały się budowle renesansowe 	<p>Janickiego, Stanisława Samostrzelnika</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: modlitewnik królowej Bony, Kodeks Baltazara Behema, miniatura, psalmy znaczenie mecenatu dla kultury renesansowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać styl gotycki z renesansowym scharakteryzować osiągnięcia polskich kompozytorów doby renesansu przedstawić związki europejskich przedstawicieli renesansu z Polską ocenić wpływ polskich artystów i myślicieli na kulturę europejską czasów odrodzenia
<p>Reformacja i kontrreformacja w Polsce (rozdz. 13)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1573, 1596 sytuację wyznaniową w państwie polsko- 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1562 <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1570 postać: Jana Łaskiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1577 postacie: Stanisława Hozjusza, Jakuba Wujka, Piotra Skargi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1510, 1520, 1523, 1534, 1540

	<p>-litewskim przed reformacją</p> <ul style="list-style-type: none"> wyznania protestanckie w Polsce w XVI w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konfederacja warszawska, unia brzeska, tolerancja religijna, unicy, obrządek greckokatolicki przyczyny uchwalenia aktu konfederacji warszawskiej cele zawarcia unii brzeskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia konfederacji warszawskiej omówić decyzje unii brzeskiej 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: bracia polscy (unitarianie, arianie), pacyfizm, Akademia Rakowska dlaczego doszło do rozłamu w Kościele kalwińskim przyczyny szerzenia się luteranizmu w miastach przyczyny popularności kalwinizmu wśród polskiej szlachty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować ideologię społeczną arian scharakteryzować wyznania protestanckie występujące na ziemiach Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: husyci, anabaptyści, bracia czescy, zgoda sandomierska, Jednota Braterska dlaczego do synodu sandomierskiego nie zostali dopuszczeni bracia polscy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego o Rzeczypospolitej zwykło się mówić, że była państwem bez stosów 	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny niepowodzenia idei Kościoła narodowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie tłumaczenia Biblii Jakuba Wujka dla kultury polskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegał fenomen na skalę europejską aktu konfederacji warszawskiej wskazać na mapie ziemie Rzeczypospolitej, na których hasła reformacji trafiły na podatny grunt 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Menno Simonsa, Mosze Isserlesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: jesziwa, Sejm Czterech Ziem, Żydzi aszkenazyjscy, jidysz dlaczego w XVI w. wielu Żydów osiedliło się w państwie polsko-litewskim przyczyny przybycia do Polski menonitów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić rolę kardynała Stanisława Hozjusza w szerzeniu hasła kontrreformacji wyjaśnić, jaką rolę odgrywała Polska w XVI w. w życiu społeczności żydowskiej
Rzeczpospolita Obojga Narodów (rozd. 14)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1569 postać: Zygmunta Augusta unie zawierane z Wielkim Księstwem Litewskim w XIV 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1501 postać: Aleksandra Jagiellończyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: inkorporacja dlaczego postanowienia unii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1566 postać: Barbary Radziwiłłówny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: statut litewski, Trybunał Koronny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1579 postać: Mikołaja Radziwiłła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> korzyści i zagrożenia wynikające z zacieśnienia unii dla 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1547, 1564 postacie: Marcina Mażwida, Symeona Połockiego <p>Uczeń rozumie:</p>

	<p>i XV w. oraz ich postanowienia</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: unia realna • groźbę zerwania unii polsko-litewskiej wraz z bezpotomną śmiercią Zygmunta Augusta • różnicę między unią personalną i realną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia unii lubelskiej 	<p>mielnickiej nigdy nie weszły w życie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia unii w Mielniku • ocenić znaczenie unii w Mielniku dla dalszych prac nad połączeniem obu państw nowym aktem prawnym • wskazać ziemie, które zostały wcielone do Korony przez Zygmunta Augusta 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Zygmunt Stary i Bona nie popierali ślubu Zygmunta Augusta z Barbarą Radziwiłłówną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia drugiego statutu litewskiego • ocenić znaczenie drugiego statutu litewskiego w przygotowaniach do zawarcia unii realnej • przedstawić strukturę narodowościową Obojga Narodów 	<p>strony polskiej i litewskiej</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę zagrożenia ze strony Moskwy dla przyspieszenia prac nad zawarciem unii realnej • wyjaśnić przyczyny sprzeciwu Litwinów wobec planów unii lubelskiej • omówić okoliczności powstania Uniwersytetu Wileńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polonizacja, język ruski, Akademia Mohylańska • cel namalowania przez Jana Matejkę obrazu <i>Unia lubelska</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonać interpretacji treści obrazu Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy unia lubelska była sukcesem czy porażką Zygmunta Augusta?” i uzasadnić swoje zdanie • opisać rozprzestrzenianie się zachodnich wzorców kulturowych na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego i ziemiach ruskich po podpisaniu unii lubelskiej • wymienić postanowienia unii parlamentarnej z Prusami i ocenić jej znaczenie
<p>Pierwsi władcy elekcyjni na polskim tronie (rozd. 15)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1572, 1573, 1576 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1574, 1575, 1576 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1577–1582, 1578 • postać: Jakuba Uchańskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1576–1577 • postać: Piotra Skargi <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Jeana de Monluca <p>Uczeń rozumie:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Henryka Walezego, Stefana Batorego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wolna elekcja (elekcja <i>viritim</i>), artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić pierwszych królów elekcyjnych podać postanowienia zawarte w artykułach henrykowskich wyjaśnić, czym były <i>pacta conventa</i> podać przykłady zobowiązań Henryka Walezego zawartych w <i>pacta conventa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Anny Jagiellonki, Jana Zamoyskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego szlachta wybrała Annę Jagiellonkę na króla Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ wydarzeń we Francji na decyzję Henryka Walezego o opuszczenia Rzeczypospolitej omówić okoliczności wyboru Anny Jagiellonki na króla Polski 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konfederacja, interreks, sejm konwokacyjny, piechota wybraniecka dłaczego czas bezkrólewia był okresem niebezpiecznym dla państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny wojny z Moskwą za panowania Stefana Batorego wskazać na mapie miejsca starć podczas wyprawy Stefana Batorego na Moskwę wskazać na mapie ziemie przyznane Polsce na mocy rozejmu w Jamie Zapolskim wyjaśnić przyczyny utworzenia Trybunału Koronnego 	<ul style="list-style-type: none"> powody niechęci szlachty do tworzenia piechoty wybranieckiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem scharakteryzować politykę wewnętrzną i zagraniczną Stefana Batorego podać przyczyny zawarcia rozejmu w Jamie Zapolskim 	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie wolnej elekcji dla systemu demokracji szlacheckiej dłaczego dominujący wpływ na wynik wolnych elekcji miała szlachta mazowiecka mechanizm propagandy politycznej na wolnych elekcjach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić panowanie pierwszych władców elekcyjnych
Gospodarka i społeczeństwo państwa polsko-litewskiego w XVI i na początku XVII w. (rozdz. 16)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> wiek, w którym kształtowała się gospodarka folwarczno-pańszczyźniana <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1496 okres pomyślnej dla Rzeczypospolitej koniunktury na zboże w Europie: połowa XVI – połowa XVII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1520 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zbiegostwo, dyby, miasta główne, miasta prywatne, jarmarki, żupy solne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> regiony Rzeczypospolitej z największą i najmniejszą liczbą miast <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> bogate rodziny mieszczańskie – Bonerów w Krakowie i Loitzów w Gdańsku <p>Uczeń rozumie:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pańszczyzna, folwark, dwór szlachecki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegała gospodarka folwarczno-pańszczyźniana 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: koniunktura, przywiązanie chłopów do ziemi, monopol <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego zabroniono mieszczanom kupna ziemi oraz obejmowania wyższych urzędów i stanowisk kościelnych wymienić główne towary eksportowe państwa polsko-litewskiego w XVI w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak szlachta zabezpieczała się przed zbiegostwem chłopów wymienić postanowienia statutu toruńskiego scharakteryzować pozycję chłopów i mieszczan w społeczeństwie polskim w XVI i na początku XVII w. wyjaśnić, dlaczego władcy mieli monopol na wydobycie soli 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: taksy wojewodzińskie, spław wiślany, lichwiarz, bank pobożności, alegoria <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ handlu na współpracę różnych grup społecznych w XVI i początkach XVII w. wyjaśnić, z czego wynikał spadek eksportu zboża w Gdańsku w latach 1575–1585 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: polownictwo, Jarmark św. Dominika <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie Gdańsk w XVI w. był uważany za najważniejsze miasto handlowe państwa polsko-litewskiego?” oraz uzasadnić swoje zdanie porównać gospodarkę Rzeczypospolitej i Europy Zachodniej w XVI i na początku XVII w.
--	---	---	---	---	--

Europa i Rzeczpospolita w XVII w.

Wojna trzydziestoletnia (rozd. 17)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1618–1648 strony walczące w wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: defenestracja praska, Hradczany <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Albrechta von Wallensteina, Gustawa II Adolfa, Ferdynanda II Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Unia Ewangelicka (Unia Protestancka), Liga 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1620, 1632 postać: Chrystiana V cztery etapy wojny trzydziestoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: lisowczycy, łupy wojenne, Palatynat Reński <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1629, 1643 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: straty demograficzne, zapaść gospodarcza, psucie monety <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny zaangażowania politycznego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> przykłady psucia monety przez władców uczestniczących w wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: sekularyzacja polityki
------------------------------------	--	--	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny wojny trzydziestoletniej wyjaśnić, dlaczego cesarscy namiestnicy zostali wyrzuceni przez okno zamku na Hradczanach omówić najważniejsze skutki wojny trzydziestoletniej 	<p>Katolicka, list majestatyczny, pokój westfalski</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację w Rzeszy przed wybuchem wojny trzydziestoletniej wskazać na mapie państwa obozu protestanckiego i ich przeciwników 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić skutki pierwszego etapu wojny dla Czechów wyjaśnić, dlaczego Dania przystąpiła do wojny trzydziestoletniej scharakteryzować przyczyny zaangażowania i główne działania wojenne Szwecji wyjaśnić znaczenie bitew pod Białą Górą i pod Lützen dla przebiegu wojny trzydziestoletniej 	<p>i działania zbrojne Francji w czasie wojny trzydziestoletniej</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie decyzje terytorialne pokoju westfalskiego wyjaśnić wpływ wojny trzydziestoletniej na polityczną, społeczną i gospodarczą sytuację w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> zmiany polityczne w Europie po wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie lisowczycy są owiani czarną legendą?” oraz uzasadnić swoje zdanie ocenić rolę Albrechta von Wallensteina i Gustawa II Adolfa w wojnie trzydziestoletniej omówić rokowania pokojowe w Münsterze i Osnabrück
Absolutyzm we Francji (rozd. 18)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1661 postacie: Armanda Richelieu, Ludwika XIV <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: absolutyzm, monarchia absolutna, pierwszy minister, Stany Generalne, hugenoci, Król Słońce 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1624, 1628, 1629 postacie: Ludwika XIII, Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: regencja, regent, racja stanu, edykt łaski wpływ zdobycia twierdzy La Rochelle na ogłoszenie edyktu łaski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1617–1643, 1642, 1685 postacie: Jules’a Mazarina, Jeana Baptiste’a Colberta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: centralizacja władzy, intendenci, merkantylizm, protekcyjnizm, szlachta urzędnicza dlaczego kardynał Richelieu bezwzględnie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1648–1653, 1701–1714 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: fronda parlamentarna, fronda książęca, parlamenty, parlament paryski, generalny kontroler finansów, wojna o sukcesję hiszpańską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować politykę zagraniczną 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> reformy wprowadzone w armii francuskiej w czasie panowania Ludwika XIV przyczyny i konsekwencje wojny Francji z Republiką Zjednoczonych Prowincji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: polityka reunionów, muszkiet,

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić charakterystyczne cechy absolutyzmu francuskiego za rządów Ludwika IV 	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny ograniczenia przywilejów politycznych hugenotów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie edyktu łaski wyjaśnić przyczyny zaangażowania Francji w konflikt z Habsburgami 	<p>rozprawił się z opozycją</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować politykę Jules'a Mazarina scharakteryzować i ocenić politykę merkantylizmu 	<p>Francji w drugiej połowie XVII i na początku XVIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie okres od drugiej połowy XVII w. i na początku XVIII w. nazywany jest epoką francuskiej hegemonii w Europie?” wskazać na mapie nabytki terytorialne Francji w XVII w. wyjaśnić, dlaczego Wersal nazwano „złotą klatką” wyjaśnić przyczyny i skutki wybuchu frondy 	<p>dragon, grenadier, pokój w Nijmegen</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie korzyści przyniosła Francji polityka reunionów zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Wersal to oznaka potęgi czy rozrzutności Ludwika XVI?” oraz uzasadnić swoje zdanie
<p>Powstanie monarchii parlamentarnej w Anglii (rozdz. 19)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1642–1649, 1688, 1689 postać: Olivera Cromwella <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wojna domowa w Anglii, nowa szlachta, chwalebna rewolucja, monarchia parlamentarna, Deklaracja praw 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1649, 1653 postacie: Jakuba I Stuarta, Karol I Stuarta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: purytanie, protestanci nonkonformiści, dyktatura, lord protektor dłaczego hodowla owiec stała się jedną 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1603, 1651, 1659, 1679 postacie: Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: prezbiterianie, independenci, Armia Nowego Wzoru, <i>Habeas corpus act</i>, Akt nawigacyjny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1640, 1640–1653, 1641, 1658, 1685 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Krótki Parlament, Długi Parlament, Wielkie napomnienie, Petycja praw, Parlament Kadłubowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Armia Nowego Wzoru 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1605, 1639, 1640, 1653, 1701 postać: Guya Fawkesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: spisek prochowy, „papiści”, ruch lewellerów i diggerów przyczyny i konsekwencje wojen Anglii ze Szkocją

	<ul style="list-style-type: none"> dlaczego uchwalono Deklarację praw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny wybuchu wojny domowej w Anglii wymienić najważniejsze cechy monarchii parlamentarnej 	<p>z głównych gałęzi gospodarki w Anglii</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny krytyki Kościoła anglikańskiego przez purytanów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić sytuację społeczno-wyznaniową i gospodarczą Anglii w początkach XVII w. wymienić przyczyny konfliktu między Stuartami a parlamentem angielskim w XVII w. wskazać na mapie obszar, który w czasie wojny domowej w Anglii znalazł się pod kontrolą parlamentu przedstawić okres dyktatury Cromwella wymienić prawa uzyskane przez parlament na mocy Deklaracji praw 	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie Aktu nawigacyjnego dla rozwoju gospodarczego Anglii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego purytanie podzielili się na dwa odłamy opisać przebieg i skutki angielskiej wojny domowej wymienić przyczyny wojny Anglii z Republiką Zjednoczonych Prowincji wyjaśnić, w jaki sposób doszło do powstania monarchii parlamentarnej 	<p>zyskała opinię jednej z najbardziej nowoczesnych armii w XVII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę Marii II Stuart w objęciu tronu przez Wilhelma III Orańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> skutki powstania w Irlandii przeciw Anglii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego ustawa <i>Habeas corpus act</i> jest uznana za jeden z fundamentów przyszłej brytyjskiej demokracji porównać dwa modele ustrojowe XVII-wiecznej Europy – francuską monarchię absolutną Ludwika XIV z angielską monarchią parlamentarną
Barok w Europie i w Polsce (rozd. 20)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas występowania baroku w Europie (koniec XVI w. – połowa XVIII w.) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1568–1584, 1643–1644 postacie: Francesca Borrominiego, Caravaggia, Moliera, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1668, 1677–1696 postacie: El Greca, Tylmana z Gameren, Giovanniego Trevana, Francisa Bacona, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1637 postacie: Constantina Tencalli, Diego Velázquez, Tomasza Dolabelli, Daniela 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Samuela Twardowskiego, Macieja Kazimierza Sarbiewskiego

	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Rembrandta, Petera Paula Rubensa, Kartezjusza, Johna Locke'a obiekty: kościół Il Gesù w Rzymie, rzeźba <i>Ekstaza św. Teresy</i>, kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: barok, ekspresja, fasada, kolumnada, sarmatyzm, racjonalizm, empiryzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać charakterystyczne cechy baroku wyjaśnić założenia racjonalizmu i empiryzmu wymienić cechy kultury sarmackiej 	<p>Jana Chryzostoma Paska, Thomasa Hobbesa, Isaaca Newtona, Jana Sebastiana Bacha, Georga Friedricha Händla</p> <ul style="list-style-type: none"> obiekty: kolumnada bazyliki św. Piotra w Rzymie, kościół w Nieświeżu, kolumna Zygmunta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: światłocien, efekt iluzji, dynamizm, portret trumienny, muzyka organowa, pamiętnikarstwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy architektury barokowej przedstawić cechy rzeźby barokowej wyjaśnić, w jakim celu tworzone portrety trumienne 	<p>Johannesa Keplera, Jana Heweliusza, Antonia Vivaldiego, Jeana Baptiste'a Racine'a, Wacława Potockiego</p> <ul style="list-style-type: none"> obiekty: pałac Ludwika XIV w Wersalu, Peterhof w Petersburgu, pałac króla Jana Sobieskiego w Wilanowie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: manieryzm, barok dworski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać cechy manieryzmu na przykładzie dzieł El Greca porównać pałac w Wersalu z pałacem w Wilanowie 	<p>Schultza, Barucha Spinozy, Claudia Monteverdiego, Jeana de La Fontaine'a</p> <ul style="list-style-type: none"> nowe przyrządy do badań skonstruowane w tym okresie – mikroskop, pompa próżniowa, teleskop zwierciadlany <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: opera, oratorium, kontusz, żupan, pas kontuszowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować strój sarmacki wyjaśnić, jaką rolę odgrywała sztuka barokowa w działaniach Kościoła, dworów królewskich i magnackich przedstawić główne osiągnięcia uczonych doby baroku scharakteryzować dwa nurty filozofii doby baroku oraz myśl polityczną tej epoki 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kantata, pasja, powieść łotrzykowska znaczenie muzyki kościelnej i dworskiej w dobie baroku <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice między barokiem zachodnioeuropejskim a polskim scharakteryzować twórczość artystów baroku i podać przykłady tworzonych przez nich dzieł architektury, rzeźby, malarstwa, muzyki, literatury przedstawić rolę portretu trumiennego jako źródła historycznego
Król, magnateria i szlachta Rzeczypospolitej (rozd. 21)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1587, 1606 postacie: Zygmunta III Wazy, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Maksymiliana III 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1589, 1607 <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1605 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1590 postacie:

	<p>Mikołaja Zebrzydowskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rokosz, magnateria, oligarchia • powiązania rodzinne Zygmunta III Wazy z Jagiellonami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny zawiązania się opozycji przeciw królowi Zygmuntowi III Wazie • wymienić postulaty rokoszan 	<p>Habsburga, Jana Zamoyskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: klientelizm, oligarchizacja życia politycznego, wojewoda • przyczyny podwójnej elekcji • rolę Jana Zamoyskiego w konflikcie z królem Zygmuntem III Wazą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić konkurentów Zygmunta Wazy do polskiego tronu • wymienić i scharakteryzować działania dwóch obozów politycznych w czasie elekcji • przedstawić żądania postawione przez Litwinów przyszłemu królowi • przedstawić przyczyny i rezultat bitwy pod Byczyną • omówić znaczenie bitwy pod Byczyną dla wzmocnienia pozycji Jana Zamoyskiego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sejm pacyfikacyjny, monarchia mieszana, regres gospodarczy, stagnacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała monarchia mieszana • wyjaśnić przyczyny regresu gospodarczego w pierwszych dziesięcioleciach XVII w. • wyjaśnić konsekwencje bitwy pod Guzowem • scharakteryzować wzrost znaczenia magnaterii za panowania Zygmunta III Wazy i ocenić skutki tego zjawiska • ocenić zjawisko klientelizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Stanisława Lubomirskiego, Piotra Skargi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kaznodzieja, stronnictwo popularystów, stronnictwo regalistów, <i>Kazania sejmowe</i> • zjawisko zamykania się stanu społecznego • cel zwołania sejmów w 1605 i 1606 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ poglądów głoszonych przez Piotra Skargę na postawę króla Zygmunta III Wazy • omówić wpływ zmian społeczno-gospodarczych w Rzeczypospolitej w XVII w. na sytuację polityczną kraju • wskazać na mapie Byczyńę i Guzów oraz regiony Rzeczypospolitej, gdzie było najwięcej rezydencji magnackich 	<p>Jana Tarnowskiego, Janusza Radziwiłła</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ugoda janowiecka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego mianowanie Jana Tarnowskiego na podkanclerzego zaogniło konflikt Jana Zamoyskiego z królem • wymienić postanowienia ugody janowieckiej • omówić znaczenie magnaterii dla rozwoju kultury w Rzeczypospolitej
--	--	---	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, do czego doprowadziły próby wzmocnienia władzy królewskiej przez Zygmunta III Wazę 			
<p>Wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją (rozd. 22)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1605, 1620, 1621, 1655–1660 • postaci: Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza Wazy, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: husaria, hetman, potop szwedzki, pospolite ruszenie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rolę husarii w bitwie pod Kircholmem • wymienić przyczyny wojen ze Szwecją i z Turcją w XVII w. • omówić postanowienia pokoju oliwskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1599, 1626–1629, 1627 • postaci: Augustyna Kordeckiego, Karola X Gustawa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: inkorporacja, Kozacy, paulini, ikona, przeor <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić religijny i propagandowy aspekt obrony Jasnej Góry • wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych ze Szwecją i z Turcją w pierwszej połowie XVII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1600, 1622, 1629, 1635, 1660 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: uniwersał, śluby lwowskie, konfederacja w Tyszowcach, wojna szarpana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wojny ze Szwecją o Inflanty i ujście Wisły • przedstawić postawy Polaków w czasie potopu szwedzkiego • wymienić postanowienia zawieranych ze Szwecją rozejmów i podpisywanych traktatów • wyjaśnić przyczyny, dla których Jan Kazimierz złożył śluby lwowskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1655, 1656, 1657 • postać: Fryderyka Wilhelma <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lenno, układ w Radnot, traktat welawsko-bydgoski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować cele polityki zagranicznej Wazów na tronie polskim • ocenić rezultaty wojen stoczonych przez Rzeczpospolitą w pierwszej połowie XVII w. • wyjaśnić przyczyny zawarcia i ocenić postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich dla Rzeczypospolitej • wyjaśnić, dlaczego układ w Radnot jest nazywany rozbiorem Polski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Janusza Radziwiłła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: układ w Kiejdanach • przyczyny zawarcia układu w Kiejdanach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić międzynarodowe uwarunkowania konfliktów Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją w XVII w. • ocenić wpływ wojen ze Szwecją na sytuację w Rzeczypospolitej • omówić rolę dowódców wojskowych w konfliktach toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w. • wymienić dzieła malarskie, literackie oraz filmy związane

					tematycznie z wojnami Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją w XVII w.
Wojny Rzeczypospolitej z Rosją i powstanie Chmielnickiego (rozdz. 23)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1604, 1610, 1648, 1667 • postacie: Dymitra Samozwańca I, Stanisława Żółkiewskiego, Bohdana Chmielnickiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dymitriada, Kozacy, rozejm w Andruszowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wojny z Rosją w pierwszej połowie XVII w. • wyjaśnić znaczenie bitwy pod Kluszynem • przedstawić przyczyny wybuchu powstania Chmielnickiego • wymienić postanowienia rozejmu w Andruszowie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1605, 1606 • postacie: Iwana IV Groźnego, Borysa Godunowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka smuta, sobór ziemski, carewicz, bojarzy, rejestr kozacki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki kryzysu wewnętrznego w Rosji • przedstawić przyczyny udzielenia poparcia Dymitrowi Samozwańcowi przez polskich i litewskich magnatów • scharakteryzować rządy Dymitra Samozwańca i ich skutki • wyjaśnić, jaką rolę pełnił rejestr kozacki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1607–1608, 1609, 1612, 1613, 1618 • postacie: Dymitra Samozwańca II, Wasyla II Szujskiego, Michała Romanowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: porohy, Sicz, rozejm w Dywilinie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności zamordowania Dymitra Samozwańca I • wyjaśnić, jak doszło do drugiej dymitriady • wyjaśnić, dlaczego królewicz Władysław nie objął tronu carskiego • wskazać na mapie miejsca bitw oraz ziemie przyznane Rzeczypospolitej na mocy rozejmu w Dywilinie • wyjaśnić okoliczności zapoczątkowania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1649, 1651, 1654, 1658, 1654–1667 • postacie: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rzeczypospolita Federacją Trojga Narodów, ataman, ugoda w Perejasławiu, ugoda w Hadziaczu, ugoda pod Zborowem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić postanowienia ugody pod Zborowem • wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Beresteczkiem nie zostało wykorzystane • wyjaśnić znaczenie ugody w Perejasławiu dla losów Ukrainy • omówić główne postanowienia ugody w Hadziaczu • przedstawić i pokazać na mapie przebieg wydarzeń i miejsca 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1656, 1660 • postać: Jerzego Sebastiana Lubomirskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ugoda cudnowska, oseledec, szarawary, spisa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić okoliczności zawarcia i postanowienia układu wileńskiego • wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Cudnowem zostało zaprzepaszczone • dokonać bilansu wojen prowadzonych przez Rzeczypospolitą na Wschodzie • scharakteryzować uzbrojenie piechoty kozackiej

			w Rosji panowania dynastii Romanowów	bitw w czasie powstania Chmielnickiego	
Kryzys Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w. (rozdz. 24)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1648, 1652 • postać: Władysław Sicińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: <i>liberum veto</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób potop szwedzki wpłynął na załamanie gospodarcze kraju • wyjaśnić okoliczności użycia <i>liberum veto</i> po raz pierwszy na sejmie walnym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1665–1666, 1668 • postaci: Ludwika Marii, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: elekcja <i>vivente rege</i>, abdykacja, gospodarstwo zagrodnicze, gospodarstwo chałupnicze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i wskazać na mapie straty terytorialne Rzeczypospolitej w XVII w. • wyjaśnić stosowanie przez Szwedów zasady „wojna żywi się sama” • wyjaśnić przyczyny wybuchu rokoszu Lubomirskiego • wyjaśnić przyczyny abdykacji Jana Kazimierza Wazy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1658, 1666 • postać: Hieronima Radziejowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konwersja, ksenofobia, sąd sejmowy, anarchia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić skutki polityczne bitwy pod Mątwami • podać przykłady kradzieży dóbr kultury przez Szwedów w XVII w. • wyjaśnić, dlaczego sejm podjął decyzję o wygnaniu braci polskich • omówić wpływ wojen na poziom życia mieszkańców kraju 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: obstrukcja sejmowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny bicia monet niepełnowartościowych • wyjaśnić, w jaki sposób okres wojen wpłynął na kryzys kultury szlacheckiej • ocenić rolę zasady <i>liberum veto</i> w funkcjonowaniu demokracji szlacheckiej • ocenić, czy słusznie Hieronima Radziejowskiego uważa się za jednego z największych zdrajców w dziejach Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Jerzy Sebastian Lubomirski jest postacią kontrowersyjną • ocenić projekty wzmocnienia władzy królewskiej przez Jana Kazimierza Wazę • wyjaśnić znaczenie ukazania się pierwszego polskiego <i>Indeksu ksiąg zakazanych</i>

<p>Rzeczpospolita w czasach Jana III Sobieskiego (rozd. 25)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1672, 1673, 1683 • postacie: Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: haracz, sułtan, wezyr, odsiecz wiedeńska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia traktatu w Buczaczu • pokazać na mapie Podole, Buczacz, Chocim, Wiedeń • wyjaśnić, dlaczego król ruszył z odsieczą do oblężonego przez Turków Wiednia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1669 • postacie: Eleonory Habsburg, Karola V Leopolda, Jakuba Sobieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: czambuł • znaczenie odsieczy wiedeńskiej w dziejach Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do zwycięstwa sił sprzymierzonych w bitwie pod Wiedniem • wyjaśnić, z czego wynikała skuteczność bojowa husarii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1674, 1676 • postacie: Marysieńki Sobieskiej, Kara Mustafy, Leopolda I Habsburga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rozejm w Żurawnie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie zwycięstwa pod Chocimiem dla wyboru na króla Jana Sobieskiego • omówić warunki rozejmu w Żurawnie • wyjaśnić, dlaczego koronacja Jana III Sobieskiego odbyła się dopiero dwa lata po jego elekcji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1684, 1696, 1699 • postacie: Augusta II Mocnego, Krzysztofa Grzymułtowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Liga Święta, lewobrzeżna Ukraina, traktat (pokój) Grzymułtowskiego, pokój w Karłowicach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie dla Turcji i Europy bitew pod Parkanami • wymienić państwa, które zawiązały Ligę Świętą i wyjaśnić cele polityczne Ligi • wymienić postanowienia pokoju Grzymułtowskiego i wskazać na mapie ziemie wymienione w traktacie pokojowym • wymienić postanowienia pokoju w Karłowicach i ocenić, czy były one sukcesem Augusta II Mocnego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1686, 1698 • postać: Feliksa Kazimierza Potockiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić plany dotyczące osadzenia syna króla Jana III Sobieskiego na tronie Mołdawii • wyjaśnić, dlaczego kandydatura Jakuba Sobieskiego na króla Polski nie zyskała akceptacji szlachty • wyjaśnić, czego zażądała Rosja za udział w koalicji antytureckiej • wyjaśnić przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Podhajcami • wymienić dzieła artystyczne, których tematem była wiktoria wiedeńska • scharakteryzować rolę, jaką odegrał Jan III Sobieski w wojnach z Turcją w drugiej połowie XVII w.
<p>Życie codzienne w Europie wczesno-</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • państwa, w których powstały pierwsze 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Anny Marii van Schurman, Teresy 	<p>Uczeń zna:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: impresariat artystyczny 	<p>Uczeń potrafi:</p>

<p>nowożytnej (rozd. 26)</p>	<p>ustawy o opiece nad ubogimi</p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności powstania londyńskiego The Theatre <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ zmian klimatycznych na pojawienie się biedy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób rządzący starali się pomagać najuboższym, a jednocześnie mieć nad nimi kontrolę 	<p>z Ávila, Fryderyka II Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • państwo, które jako pierwsze sprowadziło do Europy herbatę • okoliczności uzyskania przez kobietę prawa do słuchania wykładów uniwersyteckich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: mistyczka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację kobiet w XVI–XVII w. • opisać zmiany w obyczajach związanych ze spożywaniem posiłków w epoce wczesnonowożytnej • wyjaśnić, jaką rolę w propagowaniu uprawy ziemniaków odegrał Fryderyk II Wielki 	<ul style="list-style-type: none"> • miasta w Europie, w których najwcześniej powstały pijalnie kawy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: próba wody, procesy o czary, polowanie na czarownice • przyczyny nasilenia procesów o czary w okresie wojen, epidemii i kataklizmów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w procesach o czary odgrywały tortury • wyjaśnić, jaki wpływ na życie społeczne wywarły pijalnie kawy 		<ul style="list-style-type: none"> • ocenić pozycję kobiet w czasach wczesnonowożytnych • ocenić stan higieny Europejczyków w XVI–XVIII w.
------------------------------	--	---	--	--	--

Wiek oświecenia

<p>Oświecenie – epoka przemian (rozd. 27)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1717, 1783 • postacie: Woltera, Josepha i Jacques’a Montgolfier 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1662, 1666, 1741, 1762 • postacie: Monteskiusza, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1751–1765 • postacie: Denisa Diderota, Isaaca Newtona, Gottfrieda Wilhelma Leibniza, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1784 • postacie: Immanuela Kanta, Mosesa Mendelssohna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Daniela Defoe, Jonathana Swifta <p>Uczeń rozumie:</p>
---	---	--	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> państwo, w którym po raz pierwszy w Europie wprowadzono powszechny obowiązek szkolny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: prawa naturalne, oświecenie, rewolucja naukowa, empiryzm, racjonalizm ideę, zgodnie z którą rozum odwołujący się do doświadczenia jest źródłem wiedzy o człowieku i otaczającym go świecie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne cechy oświecenia wyjaśnić wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na spadek analfabetyzmu w społeczeństwie 	<p>Jeana-Jacques'a Rousseau</p> <ul style="list-style-type: none"> poglądy głoszone przez Monteskiusza w dziele <i>O duchu praw</i> poglądy głoszone przez Rousseau w dziele <i>Umowa społeczna</i> pierwsze akademie nauk <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: umowa społeczna, ateizm, deizm, trójpodział władzy, laicyzacja, Akademia Rysiów, Towarzystwo Królewskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić genezę oświecenia scharakteryzować zasadę trójpodziału władzy scharakteryzować poglądy myślicieli oświeceniowych na temat państwa wyjaśnić przełom w medycynie, który spowodował wprowadzenie szczepionki przeciwko ospie 	<p>Karola Linneusza, Alessandra Volty, Benjamina Franklina</p> <ul style="list-style-type: none"> wynalazki i odkrycia epoki oświecenia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zasady dynamiki, prawo powszechnego ciężenia, rachunek różniczkowy, piorunochron, bateria elektryczna kontrowersje związane z wydaniem <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić znaczenie <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> w popularyzacji wiedzy wymienić główne osiągnięcia oświecenia w dziedzinie nauki 	<ul style="list-style-type: none"> poglądy głoszone przez Kanta w <i>Krytyce czystego rozumu</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: teoria poznania, przewrót kopernikański w filozofii, masoneria <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób Immanuel Kant zdefiniował oświecenie scharakteryzować rolę salonów literackich w propagowaniu haseł oświecenia wyjaśnić, jaki wpływ na rozwój nauki miały loże masońskie i akademie nauk wyjaśnić, dlaczego Immanuela Kanta uważa się za sprawcę przewrotu kopernikańskiego w filozofii 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: powiastka filozoficzna, powieść sentymentalna, powieść filozoficzna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób literatura odwoływała się do głównych haseł oświecenia podać przykłady dzieł oświeceniowych wykorzystywanych w kulturze masowej
--	--	--	--	--	--

<p>Rewolucja przemysłowa w XVII w. (rozdz. 28)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1769 • postać: Jamesa Watta • zasady działania maszyny parowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja przemysłowa, patent, maszyna parowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich dziedzinach gospodarki znalazł zastosowanie wynalazek maszyny parowej • wyjaśnić działanie maszyny parowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1712 • postać: Thomasa Newcomena <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rozwój demograficzny • przyczyny spadku liczby urodzeń w XVIII w. • wpływ poprawy warunków sanitarnych na spadek śmiertelności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny rozkwitu demograficznego w XVIII-wiecznej Europie • wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej w Anglii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1776 • postać: Adama Smitha • poglądy Smitha zawarte w dziele <i>Badania nad naturą bogactwa narodów</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, proces groduzenia, urbanizacja, klasa robotnicza (proletariat), liberalizm ekonomiczny (gospodarczy), „niewidzialna ręka rynku” (wolna konkurencja) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany w rolnictwie w XVIII w. • wyjaśnić negatywne skutki procesu urbanizacji • przedstawić poglądy Adama Smitha 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: François Quesnaya <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: fizjokratyzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne założenia fizjokratyzmu • wskazać podobieństwa i różnice między fizjokratyzmem a liberalizmem • wymienić wynalazki rewolucji przemysłowej i scharakteryzować skutki ich zastosowania 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób wzrost liczby mieszkańców w miastach wymuszał wprowadzenie zmian w przestrzeni urbanistycznej
<p>Rywalizacja mocarstw</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1709, 1721, 1740–1745 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1700, 1702 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1713, 1742, 1744–1745 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1756, 1762, 1763 • postać: Piotra III 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób warunki

<p> europejskich w XVIII w. (rozd. 29)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Piotra I Wielkiego, Karola II, Augusta II Mocnego • rezultat i konsekwencje bitwy pod Połtawą <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka wojna północna, pokój w Nystad <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wybuchu wielkiej wojny północnej • omówić postanowienia pokoju w Nystad 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat narewski, taktyka spalonej ziemi, twierdza Pietropawłowska, imperator <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić strategiczne znaczenie twierdzy w Narwie • wyjaśnić, dlaczego bitwę pod Połtawą możemy uważać za jedną z najważniejszych bitew w historii powszechnej • omówić rolę Augusta II Mocnego w wielkiej wojnie północnej 	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Marii Teresy, Karola VI Habsburga, Fryderyka II Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pierwsza wojna śląska, druga wojna śląska, sankcja pragmatyczna, pokój we Wrocławiu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wybuchu pierwszej i drugiej wojny śląskiej • wymienić postanowienia pokoju we Wrocławiu • omówić konsekwencje pierwszej i drugiej wojny śląskiej • wskazać na mapie zasięg terytorialny działań militarnych w trakcie pierwszej i drugiej wojny śląskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odwrócenie przymierzy, wojna siedmioletnia (trzecia wojna śląska), cud domu brandenburskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany, jakie zaszły w armii pruskiej w XVIII w. • wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny siedmioletniej • wyjaśnić, w jaki sposób konflikty zbrojne w XVIII w. wpłynęły na umocnienie pozycji Prus i Rosji na arenie międzynarodowej 	<p>klimatyczne wpłynęły na działania armii szwedzkiej w Rosji</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Maria Teresa była uznawana za jedną z najwybitniejszych władczyń epoki wczesnonowożytnej • uzasadnić tezę, że o wojnie siedmioletniej możemy mówić jako o pierwszym konflikcie światowym
<p>Sąsiedzi Rzeczypospolitej – Rosja, Prusy i Austria (rozd. 30)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1689–1721, 1762–1796, 1740–1772 • postacie: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1701, 1773 • postać: Jemieliana Pugaczowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielkie poselstwo, powstanie Pugaczowa, grażdanka, dworanie, Senat Rządzący 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1765–1780, 1781, 1781–1785 • postacie: Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Józefa II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: współrządy, józefinizm, edykt o tolerancji (patent 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1713–1740, 1760, 1764, 1787 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: system północny, Rada Państwa, scentralizowana administracja, unifikacja państwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1768, 1785 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Nadworna Komisja Edukacyjna, Karta szlachty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować działania Fryderyka II

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: absolutyzm oświecony, europeizacja społeczeństwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym był absolutyzm oświecony podać przykłady reform przeprowadzonych przez Piotra I 	<ul style="list-style-type: none"> konieczność modernizacji armii przez Piotra I cel podróży Piotra I Wielkiego po Europie Zachodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować reformy polityczne oraz społeczno-gospodarcze Piotra I omówić rolę Piotra I w budowie rosyjskiej floty wyjaśnić, dlaczego obcinanie bród wywoływało sprzeciw części społeczeństwa rosyjskiego wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania chłopów w 1773 r. w Rosji wskazać na mapie obszary przyłączone do Rosji w czasach Piotra I i Katarzyny II 	<p>tolerancyjny), gubernie, „król sierżant”</p> <ul style="list-style-type: none"> co zyskał elektor Fryderyk III, koronując się w Królewcu na króla Prus <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Pruskiego wyjaśnić, dlaczego Fryderyka Wilhelma I nazywano „królem sierżantem” przedstawić reformy przeprowadzone w monarchii Habsburgów przez Marię Teresę i Józefa II 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób Fryderyk II dążył do odbudowy państwa po wojnie siedmioletniej wyjaśnić, co oznacza sformułowane przez Fryderyka Wielkiego stwierdzenie, że „panujący jest pierwszym sługą państwa” 	<p>w dziedzinie szkolnictwa, sądownictwa, reformy monetarnej</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić, czy rządy i reformy Fryderyka II oraz Józefa II były zgodne z ideą monarchii oświeconych zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Katarzyna II kontynuowała reformy i politykę Piotra I?” oraz uzasadnić swoje zdanie
Powstanie Stanów Zjednoczonych (rozdz. 31)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1776 postacie: George’a Washingtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1773, 1787 postacie: Benjamina Franklina, Thomasa Jeffersona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „bostońska herbatka” 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1775, 1777 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Pierwszy Kongres Kontynentalny, Drugi Kongres Kontynentalny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1779, 1783 postać: Jerzego III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: pokój paryski <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Williama Howe’a <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Kazimierz Pułaski

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: amerykańska wojna o niepodległość (rewolucja amerykańska), Deklaracja niepodległości <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny wojny kolonii z Wielką Brytanią wymienić główne postanowienia Deklaracji niepodległości 	<p>(„bostońskie picie herbaty”), opłaty stempłowe, ojcowie założyciele, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia Konstytucji Stanów Zjednoczonych i opisać kompetencje poszczególnych organów władzy wskazać na mapie kolonie, które weszły w skład Stanów Zjednoczonych Ameryki 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w których zapisach Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki zostały odzwierciedlone główne idee epoki oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> opisać udział Polaków w amerykańskiej wojnie o niepodległość wymienić państwa, które przyłączyły się do konfliktu po stronie kolonii wymienić postanowienia pokoju paryskiego wskazać na mapie Boston, Filadelfię, Savannah, Trenton 	<p>zyskał większą sławę w Stanach Zjednoczonych niż w Polsce, oraz podać argumenty na poparcie swojego sądu</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę, jaką w dążeniach niepodległościowych kolonii odegrali Benjamin Franklin i George Washington wyjaśnić, w jaki sposób Amerykanie czczą polskich bohaterów rewolucji amerykańskiej
<p>Rewolucja francuska (rozdz. 32)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 14 VII 1789 postacie: Ludwika XVI, Marii Antoniny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Bastylia, Stany Generalne, Wersal, burżuazja, stan trzeci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Ludwik XVI zwołał Stany Generalne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1789, 1791 postacie: Emmanuela Josepha Sieyès, Marie Josepha de La Fayette’a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Zgromadzenie Narodowe, Konstytuanta, Gwardia Narodowa, Deklaracja praw człowieka i obywatela <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1792, 1793, 1793–1794 postacie: Maksymiliana Robespierre’a, Georges’a Dantona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: monarchia konstytucyjna, Zgromadzenie Prawodawcze, dyktatura, gilotyna, jakobini, Komitet Ocalenia Publicznego, Komitet 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1795, 1795–1799 postacie: Paula Barrasa, Camille’a Desmoulinsa, Antoine’a Louisa Saint-Justa, Jeana-Paula Marata <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kordelierzy, feuillanci, żyrondyści, sankiuloci, powstanie w Wandei, Istota Najwyższa, przewrót termidoriański, dyktoriał, Rada 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Olympe de Gouges <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Deklaracja praw kobiety i obywatelki, dekret o podejrzanych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polega różnica między mitem rewolucyjnym Bastylii a prawdą historyczną

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego zdobycie Bastylji jest uważane za początek rewolucji francuskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować społeczne, gospodarcze i polityczne przyczyny wybuchu rewolucji we Francji • wymienić główne założenia Deklaracji praw człowieka i obywatela • wskazać punkty Deklaracji praw człowieka i obywatela odwołujące się do głównych haseł oświecenia • wymienić symbole rewolucji francuskiej 	<p>Bezpieczeństwa Powszechnego, Trybunał Rewolucyjny, koalicja antyfrancuska</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne założenia konstytucji francuskiej z 1791 r. • wyjaśnić, o co został oskarżony Ludwik XVI • wyjaśnić reakcję międzynarodową na sytuację we Francji • omówić symboliczne znaczenie, jakie miało dla rewolucjonistów ścięcie Ludwika XVI 	<p>Pięciuset, Rada Starszych</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować najważniejsze stronnictwa polityczne okresu rewolucji francuskiej • wyjaśnić, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego • omówić skutki rewolucji francuskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić stwierdzenie Dantona, że „rewolucja, jak Saturn, pożera własne dzieci” • wyjaśnić znaczenie rewolucji francuskiej w dziejach Europy
Rokoko i klasycyzm (rozd. 33)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas występowania klasycyzmu w sztuce (połowa XVIII w. – lata 30. XIX w.) • miejsca, gdzie dokonano odkryć archeologicznych we Włoszech na początku XVIII w. – Pompeje i Herkulanum <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: markizy de Pompadour, Jacques’a-Louisa Davida, Ludwika van Beethovena, Wolfganga Amadeusza Mozarta • centra sztuki klasycystycznej w Europie <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Joshui Reynoldsa, François-Thomasa Germaina, Jeana-Antoine’a Houdona, Josepha Haydna • dzieła muzyki klasycystycznej • kanon sztuki klasycystycznej <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obiekty: pałac w Casercie, pałac Peterhof, Kapitol w Waszyngtonie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: planowanie przestrzenne, ebeniści <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego krytykowano rokoko • omówić rozwój sztuki użytkowej w XVIII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Johanna Joachima Winckelmana, Abła-François Poissona de Vandièresa, Jacques’a Françoisa Blondela <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: muzyka homofoniczna, rondo, sonata <p>Uczeń potrafi:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rokoko, klasycyzm (neoklasycyzm) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym było rokoko wymienić cechy sztuki klasycystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kolekcjonerstwo, sztuka użytkowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie czynniki wpłynęły na pojawienie się nowego stylu w sztuce wyjaśnić, dlaczego o okresie rozwoju klasycyzmu mówiono, że jest to okres „Europy francuskiej” scharakteryzować architekturę klasycystyczną i podać jej przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: malarstwo portretowe, malarstwo historyczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przyczyny odejścia twórców od baroku wyjaśnić, w jaki sposób malarstwo klasycystyczne odwoływało się do wydarzeń historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ mecenatu na rozwój klasycyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób sztuka klasycystyczna odzwierciedlała idee oświeceniowe
--	--	--	---	--	---

Rzeczpospolita w XVIII w.

Rzeczpospolita w czasach saskich (rozd. 34)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1697, 1733 postacie: Augusta II Mocnego, Augusta III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: podwójna elekcja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze przejawy kryzysu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1704, 1709, 1717 postać: Stanisława Leszczyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: koterie, konfederacja sandomierska, sejm niemy <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1702, 1715, 1720 postać: Michała Radziejowskiego rezultat i konsekwencje bitwy pod Kliszowem <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konfederacja tarnogrodzka, konfederacja generalna, pogłówne, układ w Poczdamie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1732, 1740 postacie: Stanisława Konarskiego, Stanisława Ledóchowskiego, Michała Fryderyka Czartoryskiego, Jana Klemensa Branickiego, Karola Stanisława Radziwiłła <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1743, 1761–1763 postacie: Stefana Garczyńskiego, Mateusza Białłozora, Henryka Brühla główne tezy zawarte w traktatach politycznych <i>Głos wolny wolność ubezpieczający</i>, <i>O skutecznym rad sposobie</i>
---	--	--	--	--	--

	wewnętrznego Rzeczypospolitej za rządów Sasów	<ul style="list-style-type: none"> • omówić okoliczności objęcia tronu przez Stanisława Leszczyńskiego • scharakteryzować sytuację polityczną w Rzeczypospolitej w czasie wielkiej wojny północnej • wymienić postanowienia sejmu niemego • podać przyczyny redukcji liczby wojska w Rzeczypospolitej uchwalonej na sejmie niemym 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie bitwy pod Kliszowem dla działań w czasie wielkiej wojny północnej na terenie Rzeczypospolitej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować skutki społeczne i gospodarcze wielkiej wojny północnej dla Rzeczypospolitej • wyjaśnić, jak odbywała się ingerencja obcych państw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w czasach saskich 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: hiberna, wojna o sukcesję polską, Familia, republikanci, pijarzy, Collegium Nobilium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować programy stronnictw politycznych, które działały w okresie panowania Augusta III • wyjaśnić, na czym polegała reforma szkolnictwa opracowana przez Stanisława Konarskiego • wyjaśnić, z czego wynikały niepowodzenia Augusta III w polityce zagranicznej i wewnętrznej Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dobra stołowe, Kamera <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że August III był jednym z najgorszych władców Rzeczypospolitej, oraz uzasadnić swoje zdanie • scharakteryzować projekty reform Rzeczypospolitej w połowie XVIII w. • ocenić działalność polityczną Stanisława Leszczyńskiego w okresie wojny północnej
I rozbiór Rzeczypospolitej (rozd. 35)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1764, 1772 • postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Rejtana, Katarzyny II Wielkiej <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1767, 1768–1772 • postacie: Nikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dysydenci, konfederacje 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1773–1775 • postać: Adama Ponińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rada Nieustająca, sejm rozbiorowy <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Michała Hieronima Radziwiłła, Ottona Magnusa von Stackelberga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: departament <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Samuela Korsaka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: prawa antydysydenckie <p>Uczeń potrafi:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie: sejm konwokacyjny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności wyboru Stanisława Augusta Poniatowskiego na króla wymienić uczestników I rozbioru Rzeczypospolitej wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczypospolitą w wyniku I rozbioru 	<p>dysydenckie, prawa kardynalne, konfederacja barska</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić prawa kardynalne podać przyczyny zawiązania konfederacji barskiej przedstawić postulaty konfederatów barskich wskazać na mapie obszary objęte walką zbrojną w czasie wojny domowej 1768–1772 wyjaśnić rolę Rosji w elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia sejmu rozbiorowego scharakteryzować postawę posłów podczas obrad sejmu rozbiorowego 	<ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy prawa kardynalne wzmocniały czy osłabiały państwo, oraz uzasadnić swoje zdanie wyjaśnić wizję artystyczną sejmu stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Rejtan. Upadek Polski</i> 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować problem równouprawnienia dysydentów w Rzeczypospolitej ocenić postawę Tadeusza Rejtana na sejmie rozbiorowym
<p>Kultura oświecenia w czasach stanisławowskich (rozd. 36)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1765, 1773 postacie: Hugona Kołłątaja, Ignacego Krasickiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: czasy stanisławowskie, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej (KEN) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1765–1785, 1770 postacie: Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Franciszka Bohomolca, Ignacego Potockiego tytuły prasy wychodzącej w czasach stanisławowskich – „Monitor”, „Zabawy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1775 postacie: Grzegorza Piramowicza, Adama Naruszewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić strukturę instytucji oświatowych, których 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1788–1793 postacie: Bernarda Bellotta (Canaletta), Marcella Bacciarellego, Dominika Merliniego, Jana Chrystiana Kamsetzera, Andrégo Le Bruna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: styl stanisławowski, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1747 postacie: Józefa Andrzeja i Andrzeja Stanisława Załuskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Biblioteka Załuskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wkład Stanisława Augusta w rozwój kultury

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego król utworzył Szkołę Rycerską • wyjaśnić, w jakim celu została powołana Komisja Edukacji Narodowej • podać przykłady obiektów w Warszawie związanych z królem Stanisławem Augustem • wyjaśnić, jaką rolę pełniła publicystyka w czasach stanisławowskich 	<p>Przyjemne i Pożyteczne”, „Gazeta Warszawska”</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obiady czwartkowe, Teatr Narodowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego obiady czwartkowe zwane były „obiadami rozumnymi” • podać miejsca, w których odbywały się obiady czwartkowe • omówić tematykę pierwszych sztuk teatralnych w Polsce • omówić zadania, które stawiała nauczycielom Komisja Edukacji Narodowej 	<p>pracę miała nadzorować Komisja Edukacji Narodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu powstało Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych • wskazać przeszkody, które utrudniały pracę Komisji Edukacji Narodowej • wskazać różnicę między obiadami czwartkowymi i spotkaniami w salonach literackich Europy Zachodniej 	<p>Łazienki Królewskie, wedyuty</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dzieła Bernarda Bellotta oraz Marcella Bacciarellego powstałe w Polsce • przedstawić rolę mecenatu Stanisława Augusta Poniatońskiego w ożywieniu kultury XVIII-wiecznej Rzeczypospolitej • wskazać elementy stylu stanisławowskiego na przykładzie pałacu Na Wyspie 	<p>polskiej w czasach stanisławowskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Wojciecha Bogusławskiego nazwano ojcem polskiego teatru i polskim Molierem • przedstawić dorobek kulturalny Rzeczypospolitej za panowania Stanisława Augusta Poniatońskiego • wyjaśnić, w jaki sposób historycy mogą wykorzystać malarstwo Bernarda Bellotta do badań nad historią Warszawy
<p>Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja (rozd. 37)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1791, 1793 • postacie: Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Konstytucja 3 maja, Sejm Wielki (Sejm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1788–1792, 1789 • postacie: Stanisława Małachowskiego, Jana Dekerta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: reforma skarbowo-wojskowa, sejm skonfederowany, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1792 • postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Ignacego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Michała Poniatońskiego, Jacka Małachowskiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Józefa Poniatońskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: aklamacja, diariusz, Order Virtuti Militari <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Stanisława Bielińskiego, Jakoba Johanna Sieversa, Ludwiga Heinricha Buchholtza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić podobieństwa i różnice między

	<p>Czteroletni), kadencja sejm</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia Konstytucji 3 maja wyjaśnić, jak doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczypospolitą w II rozbiorze wyjaśnić, dlaczego Austria nie uczestniczyła w II rozbiorze Rzeczypospolitej 	<p>unifikacja, Straż Praw, jurysdykcja, czarna procesja, ustawa o miastach królewskich, ustawa rządowa, gołota (nieposesjonaci), instrukcje poselskie, ustawa o reformie sejmików</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego część szlachty była przeciwna reformom dotyczącym miast i mieszczaństwa wyjaśnić cel zorganizowania czarnej procesji scharakteryzować reformy Sejmu Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: stronnictwo patriotyczne (republikańskie), stronnictwo hetmańskie, stronnictwo królewskie (dworskie), ofiara dziesiątego grosza, konfederacja targowicka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić sytuację międzynarodową w przededniu Sejmu Wielkiego wyjaśnić trudności, jakie napotymano przy realizacji reformy skarbowo-wojskowej scharakteryzować programy i działalność stronnictw na Sejmie Wielkim 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego przeciwnicy Konstytucji 3 maja uważali, że była ona zamachem stanu omówić przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja wyjaśnić, dlaczego król Stanisław August przystąpił do konfederacji targowickiej wskazać na mapie Zieleńce i Dubienkę ocenić postawę szlachty w trakcie sejmów rozbiorowych w 1793 r. 	<p>Konstytucją 3 maja a konstytucją amerykańską z 1787 r. i francuską z 1791 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wizję artystyczną stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Konstytucja 3 maja 1791 r.</i> ocenić, czy postanowienia Konstytucji 3 maja były zgodne z ideami oświecenia
<p>Insurekcja kościuszkowska i III rozbiór Rzeczypospolitej (rozd. 38)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1794, 1795 postacie: Tadeusza Kościuszki, Wojciecha Bartosa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: insurekcja, naczelnik siły zbrojnej narodowej, kosynierzy <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Uniwersał połaniecki, klub jakobinów <p>potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Antoniego Madalińskiego, Aleksandra Suworowa, Ignacego Zakrzewskiego, Józefa Zabieli, Józefa Ankwicza, Józefa Kazimierza Kossakowskiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Ignacego Działyńskiego, Jędrzeja Kapostasa, Józefa Wybickiego, Józefa Pawlikowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Prusy przystąpiły do tłumienia insurekcji scharakteryzować przyczyny klęski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1798 postacie: Osipa Igelströma, Aleksandra Tormasowa, Iwana Fersena, Tomasza Wawrzeckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: konwencja petersburska

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego • omówić przebieg bitwy pod Raławicami • podać przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego • wskazać na mapie ziemie, które utraciła Rzeczpospolita w III rozbiorze 	<p>Uniwersału połanieckiego i wyjaśnić, w jaki sposób zmieniał on sytuację chłopów</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg wydarzeń w Warszawie i Wilnie w czasie insurekcji kościuszkowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rada Zastępcza Tymczasowa, Sąd Najwyższy Kryminalny, rzeź Pragi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować nastroje polityczne wśród mieszkańców stolicy i podejmowane przez nich działania • omówić przebieg wydarzeń w czasie powstania kościuszkowskiego z uwzględnieniem najważniejszych bitew • wskazać na mapie Raławice, Szczekociny, Połaniec, Maciejowice, Radoszyce, Grodno 	<p>powstania kościuszkowskiego, uwzględniając ich aspekt polityczny, społeczny i militarny</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić straty terytorialne i ludnościowe, jakie poniosła Rzeczpospolita na rzecz Rosji, Austrii i Prus w wyniku III rozbioru 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia konwencji petersburskiej • ocenić panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego • ocenić postawę i dokonania Tadeusza Kościuszki
<p>Dlaczego Rzeczpospolita upadła? (rozd. 39)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas zainicjowania przez historyków dyskusji o przyczynach upadku Rzeczpospolitej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: krakowska szkoła historyczna, warszawska szkoła historyczna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej • postacie: Waleriana Kalinki, Józefa Szujskiego, Michała Bobrzyńskiego, Władysława Smoleńskiego <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania nowej krakowskiej szkoły historycznej • postacie: Stanisława Smolki, Adolfa Pawińskiego, Tadeusza Korzona, Waclawa Tokarza, Waclawa Sobieskiego, Stanisława Kutrzeby <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczpospolitej • zająć stanowisko w dyskusji: „Dlaczego doszło do upadku Rzeczpospolitej?” oraz uzasadnić swoje zdanie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, które argumenty uważa za bardziej przekonujące – historyków szkoły krakowskiej czy szkoły warszawskiej – oraz uzasadnić swoje zdanie

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić najważniejszą różnicę w poglądach historyków szkoły krakowskiej i szkoły warszawskiej na temat upadku Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na jakie obszary historii zwrócili uwagę historycy szkoły warszawskiej, odrzucając tezy stawiane przez szkołę krakowską wymienić czynniki, które doprowadziły do upadku Rzeczypospolitej opisane przez Michała Bobrzyński w jego syntezie historii Polski 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie: nowa krakowska szkoła historyczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić poglądy na temat upadku Rzeczypospolitej prezentowane przez nową krakowską szkołę historyczną 		
--	--	--	--	--	--

Epoka napoleońska

System napoleoński w Europie (rozdz. 40)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1799, 1804, 1807 postacie: Napoleona Bonaparte, Józefiny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pierwszy konsul, referendum, cesarz Francuzów, Kodeks Napoleona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do wprowadzenia konsulatu we Francji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1805, 1806 postacie: Horatia Nelsona, Aleksandra I, Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zamach 18 brumaire'a, bitwa trzech cesarzy, Związek Reński, protektorat, trzecia koalicja antyfrancuska, czwarta koalicja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1796–1797, 1798, 1800, 1801 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pierwsza koalicja antyfrancuska, druga koalicja antyfrancuska, bitwa pod piramidami, Bank Francji, „szlachta zasług”, konkordat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia pokoju w Campo Formio 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1808 postać: Jana Kozietulskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: system napoleoński, szwoleżerowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu walk w Hiszpanii i Portugalii wyjaśnić znaczenie szarży polskich szwoleżerów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację wewnętrzną i międzynarodową Francji w okresie dyktatoratu rozstrzygnąć, czy Napoleona można nazwać grabarzem czy twórczym kontynuatorem rewolucji francuskiej, oraz uzasadnić swoje zdanie wyjaśnić, dlaczego szarża szwoleżerów w wąwozie Somosierra stała się
--	---	---	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w których doszło do koronacji cesarskiej Napoleona • wymienić główne postanowienia Kodeksu Napoleona • wymienić postanowienia pokoju w Tylży 	<p>antyfrancuska, blokada kontynentalna</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie bitwy pod Trafalgarem dla dalszej walki Napoleona z Wielką Brytanią • wyjaśnić cel blokady kontynentalnej • wyjaśnić, od czego zależała skuteczność blokady kontynentalnej • wyjaśnić skutki bitwy pod Austerlitz • wyjaśnić, w jakim celu utworzono Związek Reński • wymienić główne państwa należące do Związku Reńskiego • wskazać na mapie Trafalgar, Austerlitz, Jenę, Auerstedt, Iławę Pruską, Frydland, Tylżę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cel wyprawy wojsk francuskich do Egiptu • scharakteryzować politykę wewnętrzną Napoleona • wymienić postanowienia konkordatu podpisanego przez Napoleona ze Stolicą Apostolską 	<p>w wąwozie Somosierra dla kampanii Napoleona w Hiszpanii</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak funkcjonował system napoleoński w Europie • wymienić państwa zależne od Francji oraz takie, na których tronach zasiadli członkowie rodziny Napoleona • wskazać na mapie wąwóz Somosierra 	<p>symbolem męstwa i honoru polskich żołnierzy</p>
Legiony Polskie we Włoszech (rozd. 41)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1797 • postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1802 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dezercja, półbrygady, legie, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1799 • postać: Karola Kniaziewicza <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Legia Honorowa, korpus posiłkowy <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1794, 1795–1796, 1796–1797, 1806, 1808 • postacie: Dionizego Mniewskiego,

	<ul style="list-style-type: none"> słowa <i>Pieśni Legionów Polskich</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: <i>Pieśń Legionów Polskich</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego doszło do powstania Legionów Polskich we Włoszech wyjaśnić znaczenie <i>Pieśni Legionów Polskich</i> w budzeniu ducha patriotycznego wielu pokoleń Polaków 	<p>bataliony, Republika Lombardzka</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia porozumienia z Republiką Lombardzką w sprawie utworzenia Legionów Polskich wyjaśnić, dlaczego doszło do rozwiązania Legionów Polskich wyjaśnić, dlaczego polscy legioniści zostali wysłani na Santo Domingo wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych z udziałem Legionów Polskich 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Legia Naddunajska, Armia Renu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację legionistów na Santo Domingo wyjaśnić przyczyny wysokiej śmiertelności legionistów na Santo Domingo wyjaśnić okoliczności powstania Legii Naddunajskiej wskazać na mapie miejsca walk Legii Naddunajskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić stosunek Napoleona do polskich jednostek wojskowych walczących u jego boku wymienić polskie, włoskie i francuskie elementy umundurowania żołnierzy Legionów Polskich we Włoszech 	<p>Franciszka Ksawerego Dmochowskiego, Józefa Gabriela Taszyckiego, Waleriana Dzieduszyckiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Agencja, Deputacja Polska, Zgromadzenie Centralne (Centralizacja Lwowska), Legia Polsko-Włoska, Legia Nadwiślańska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić sytuację polskich środowisk niepodległościowych po III rozbiore scharakteryzować działania podejmowane przez organizacje emigracyjne powstałe we Francji po upadku Rzeczypospolitej
<p>Księstwo Warszawskie (rozd. 42)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1807, 1815 postacie: Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1806–1807, 1809, 1812 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wojna austriacko-francuska, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1813 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: bitwa narodów <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Towarzystwo Gospodarczo-Rolnicze, kontrybucja, Rada Najwyższa Tymczasowa <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Józefa Sułkowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnić tezę, że sprawa polska była

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: sprawa polska, Księstwo Warszawskie, Wolne Miasto Gdańsk, kongres wiedeński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia pokoju w Tylży dotyczące ziem polskich wskazać na mapie terytorium Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r. wyjaśnić przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego 	<p>pokój w Schönbrunn, Nowa Galicja, Wielka Armia, Komisja Rządząca, Rada Stanu</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia konstytucji Księstwa Warszawskiego omówić znaczenie bitwy pod Raszynem dla wojny 1809 r. wskazać na mapie ziemie przyłączone do Księstwa Warszawskiego w 1809 r. scharakteryzować udział żołnierzy polskich w kampanii napoleońskiej 1812 r. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na jakich aktach prawnych była wzorowana konstytucja Księstwa Warszawskiego omówić udział żołnierzy polskich pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego w bitwie pod Lipskiem rozstrzygnąć, czy Polacy byli najwierniejszymi sojusznikami Napoleona, i uzasadnić swoje zdanie 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację społeczno-gospodarczą Księstwa Warszawskiego wyjaśnić, co znaczyło powiedzenie, że w Księstwie Warszawskim „chłopom zdjęto kajdany z nóg wraz z butami” 	<p>jedynie kartą przetargową w prowadzonej przez Napoleona grze politycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy słusznie Księstwo Warszawskie jest nazywane „małym państwem wielkich nadziei” wyjaśnić, dlaczego postawa księcia Józefa Poniatowskiego stała się symbolem żołnierskiego męstwa i honoru ocenić stosunek Napoleona do sprawy polskiej
Upadek Napoleona (rozd. 43)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1812, 1815 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wielka Armia, taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, bitwa pod Waterloo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do klęski wyprawy Napoleona na Moskwę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1814 postać: Ludwika XVIII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Mały Kapral, szósta koalicja antyfrancuska, bitwa narodów, pokój paryski z 1814 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki wpływ na klęskę Napoleona 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1 III 1815 – 18 VI 1815 postacie: Arthura Wellesleya (lorda Wellingtona), Gebharda Blüchera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Karta konstytucyjna, sto dni Napoleona <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1821 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie bitwy pod Waterloo w dziejach Francji i Europy wyjaśnić, w jakich okolicznościach zmarł Napoleon Bonaparte wymienić pozytywne skutki epoki napoleońskiej dla Europy 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić postać Napoleona I i przedstawić jej znaczenie w dziejach Europy

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Napoleona 	<p>w Rosji miały warunki pogodowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego zdobycie Moskwy przez Napoleona nie przyniosło sukcesu całej wyprawie do Rosji • scharakteryzować skutki wyprawy Napoleona do Rosji • wskazać na mapie miejsca walk Wielkiej Armii w 1812 r. i trasę jej odwrotu • scharakteryzować zmiany w sytuacji międzynarodowej w 1813 r. • omówić postanowienia pokoju paryskiego z 1814 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie nastroje w społeczeństwie francuskim wywołał powrót z emigracji Ludwika XVIII, starej arystokracji i duchowieństwa katolickiego • wyjaśnić, jak doszło do powrotu Napoleona do Paryża • omówić przyczyny klęski armii francuskiej pod Waterloo • wskazać na mapie wyspę Elbę, trasę powrotu Napoleona do Paryża, Waterloo 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Wyspę Świętej Heleny 	
--	---	---	--	---	--